Evropski parlament
2019-2024

Odbor za zunanje zadeve

2022/2195(INI)

13.3.2023

OSNUTEK POROČILA

o Uzbekistanu
(2022/2195(INI))

Odbor za zunanje zadeve

Poročevalec: Ilhan Kjučuk (Ilhan Kyuchyuk)

Pripravljavec mnenja pridruženega odbora v skladu s členom 57 Poslovnika:
Roman Haider, Odbor za mednarodno trgovino

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o Uzbekistanu
(2022/2195(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 15. maja 2019 z naslovom EU in Srednja Azija: nove priložnosti za tesnejše partnerstvo (JOIN(2019)0009),

– ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 17. junija 2019 o novi strategiji za Srednjo Azijo,

– ob upoštevanju skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 19. septembra 2018 z naslovom Povezovanje Evrope in Azije – gradniki strategije EU (JOIN(2018)0031),

– ob upoštevanju skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 1. decembra 2021 z naslovom Strategija Global Gateway (JOIN(2021)0030),

– ob upoštevanju izidov 18. srečanja zunanjih ministrov in ministric EU-Srednja Azija, ki je potekalo 17. novembra 2022 v Samarkandu in je bilo osredotočeno na iskanje rešitev za skupne izzive,

– ob upoštevanju skupnega sporočila za javnost voditeljev držav Srednje Azije in predsednika Evropskega sveta, objavljenega po prvem regionalnem srečanju na visoki ravni 27. oktobra 2022 v Astani,

– ob upoštevanju skupne izjave za javnost predsednika Republike Uzbekistan Šavkata Mirzijojeva in predsednika Evropskega sveta Charlesa Michela z dne 28. oktobra 2022,

– ob upoštevanju Sporazuma o partnerstvu in sodelovanju, ki vzpostavlja partnerstvo med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Uzbekistan na drugi strani[1],

– ob upoštevanju 18. srečanja Pododbora za pravosodje in notranje zadeve, človekove pravice in s tem povezana vprašanja v okviru sporazuma o partnerstvu in sodelovanju med EU in Uzbekistanom, ki je potekalo 29. marca 2022,

– ob upoštevanju sklepnih ugotovitev Odbora OZN za odpravo diskriminacije žensk o šestem rednem poročilu Uzbekistana z dne 1. marca 2022,

– ob upoštevanju sklepnih ugotovitev Odbora OZN za človekove pravice o petem rednem poročilu Uzbekistana z dne 1. maja 2020 glede Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah,

[1] UL L 229, 31.8.1999, str. 3.

– ob upoštevanju poročila posebnega poročevalca OZN o spodbujanju in varstvu človekovih pravic v boju proti terorizmu po uradnem obisku Uzbekistana od 29. novembra do 7. decembra 2021, objavljenega 25. februarja 2022,

– ob upoštevanju končnega poročila misije za opazovanje volitev Urada za demokratične institucije in človekove pravice pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi o predsedniških volitvah 24. oktobra 2021, objavljenega 22. aprila 2022,

– ob upoštevanju svojega priporočila z dne 24. marca 2019 Svetu, Komisiji in podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o novem celovitem sporazumu med EU in Uzbekistanom[2],

– ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Uzbekistanu,

– ob upoštevanju člena 54 Poslovnika;

– ob upoštevanju mnenja Odbora za mednarodno trgovino,

– ob upoštevanju poročila Odbora za zunanje zadeve (A9-0000/2023),

A. ker ima Uzbekistan ključno vlogo v Srednji Aziji, ki je regija v strateškem interesu EU, kar zadeva varnost, povezljivost, diverzifikacijo oskrbe z energijo, reševanje sporov in obrambo večstranskega mednarodnega reda, ki temelji na pravilih;

B. ker so se pogajanja o sporazumu o okrepljenem partnerstvu in sodelovanju med Evropsko unijo in Uzbekistanom, s katerim se posodablja obstoječi sporazum o partnerstvu in sodelovanju, podpisan leta 1999, uradno začela 23. novembra 2018 in uspešno zaključila 6. julija 2022; ker je za začetek veljavnosti sporazuma o okrepljenem partnerstvu in sodelovanju potrebno soglasje Parlamenta;

C. ker je EU v prvih štirih letih (2021–2024) svojega večletnega okvirnega programa za obdobje 2021–2027 Uzbekistanu namenila 76 milijonov EUR, dodatnih 7 milijonov EUR pa je namenila podpori organizacijam za človekove pravice in civilni družbi;

D. ker so 1. julija 2022 po objavi predlaganih sprememb uzbekistanske ustave, s katerimi bi ukinili status Republike Karakalpakstan kot suverene republike v Uzbekistanu in njeno pravico do odcepitve, v tem delu države izbruhnili protesti; ker je bilo v represivnih ukrepih oblasti ubitih najmanj 21 ljudi; ker je bilo 13. januarja 2023 22 ljudi obsojenih zaradi sodelovanja v nemirih, med njimi odvetnik Dauletmurat Tadžimuratov, obtožen vodenja nemirov, ki je bil obsojen na 16 let zapora; ker se je 7. februarja 2023 začelo sojenje še 39 osebam, obtoženim sodelovanja v protestih;

E. ker je bil Uzbekistan leta 2022 na lestvici svobode v svetu in svobode na spletu, ki jo vodi organizacija Freedom House, uvrščen med „nesvobodne“ države in ker je bil na svetovnem indeksu svobode medijev, ki ga vodi organizacija Novinarji brez meja, istega leta uvrščen na 133. mesto med 180 državami, se pravi je napredoval v primerjavi z letom 2021, ko je zasedal 157. mesto, vendar je dosegel slabši splošni rezultat;

[2] UL C 108, 26.3.2021, str. 126.

F. ker je Odbor Evropskega parlamenta za zunanje zadeve 23. in 24. februarja 2022 obiskal Uzbekistan; ker je njegova delegacija pri odborih za parlamentarno sodelovanje EU-Kazahstan, EU-Kirgizistan, EU-Uzbekistan in EU-Tadžikistan ter za odnose s Turkmenistanom in Mongolijo večkrat obiskala Uzbekistan;

Odnosi med EU in Uzbekistanom

1. pozdravlja zaključek pogajanj o sporazumu o okrepljenem partnerstvu in sodelovanju med EU in Uzbekistanom, ki vzpostavlja nov, sodoben in ambiciozen okvir za poglobitev dvostranskih odnosov; ponovno poudarja, da so v sporazumu močno poudarjene skupne vrednote, demokracija in pravna država, človekove pravice in temeljne svoboščine ter trajnostni razvoj; ugotavlja, da hkrati služi kot podlaga za okrepljeno sodelovanje na področju zunanje in varnostne politike, tudi pri vprašanjih, kot so regionalna stabilnost, mednarodno sodelovanje in preprečevanje konfliktov;

2. je seznanjen z ambicioznimi reformami, načrtovanimi v okviru razvojne strategije novega Uzbekistana za obdobje 2022–2026, katere cilj je v državi doseči resnične spremembe na področju socialno-ekonomskega razvoja, učinkovite uprave in spoštovanja človekovih pravic; poudarja, da je ustavna reforma priložnost za okrepitev pravne države in zagotovitev trdne pravne podlage za reforme; poziva uzbekistanske oblasti, naj ta proces nadaljujejo v posvetovanju z državljani in deležniki, vključno z Beneško komisijo Sveta Evrope, na podlagi mednarodnih norm in dobre prakse;

Regionalno sodelovanje, mednarodni odnosi in svetovni izzivi

3. ugotavlja, da je Uzbekistan v edinstvenem položaju, da postane gonilna sila regionalnega sodelovanja, ki bi pripomoglo k temu, da Srednja Azija postane odpornejši, uspešnejši in tesneje povezan gospodarski in politični prostor; spodbuja EU, naj okrepi politično sodelovanje s Srednjo Azijo v skladu z njenim geostrateškim pomenom; poudarja velik potencial vzajemno koristnega sodelovanja na področju trajnostne povezljivosti, zlasti v okviru pobude Global Gateway ter na področju energije in varnosti;

4. priznava, da ruska vojna agresija proti Ukrajini in njene posledice prinašajo izzive in priložnosti za Uzbekistan in druge srednjeazijske države, ki imajo tradicijo tesnih odnosov z Rusijo; ugotavlja, da se je Uzbekistan vzdržal glasovanja o resolucijah Generalne skupščine Združenih narodov o Ukrajini, zlasti tistih z dne 2. marca 2022, 24. marca 2022 in 23. februarja 2023, ki vsebujejo zahtevo o končanju ruske ofenzive in takojšnjem umiku iz Ukrajine; ugotavlja, da je Uzbekistan 7. aprila 2022 glasoval proti izključitvi Rusije iz Sveta OZN za človekove pravice; je seznanjen z zavezo uzbekistanskega političnega vodstva, da ne bo dovolilo izogibanja sankcijam proti Rusiji;

5. je seznanjen z dolgotrajnimi in tesnimi odnosi Uzbekistana z Afganistanom, ki so se nadaljevali tudi po tem, ko so talibani prevzeli oblast; izraža pohvalo prizadevanjem za ublažitev hude humanitarne krize v državi z zagotavljanjem humanitarne pomoči in električne energije; poziva Uzbekistan, naj uporabi svoje stike s talibani in jih pozove k spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin vseh Afganistancev, zlasti žensk, deklet in manjšin, saj je to bistven pogoj za krepitev mednarodnega sodelovanja z Afganistanom; ponovno odločno obsoja odločitve talibanov, da ženskam in dekletom

prepovejo srednješolsko in univerzitetno izobraževanje ter prepovejo zaposlovanje žensk v nevladnih organizacijah;

6. pozdravlja sporazum med Uzbekistanom in Kirgizistanom z dne 27. januarja 2023 o določitvi meje med državama, ki rešuje odprta vprašanja med obema stranema in zaključuje proces, ki je trajal tri desetletja;

Človekove pravice in temeljne svoboščine, pravna država in civilna družba

7. obžaluje smrtne žrtve med protesti v Republiki Karakalpakstan 1. in 2. julija 2022; poziva pristojne organe, naj preučijo ukrepe varnostnih služb, ki so med protestniki povzročili smrtne žrtve in poškodbe, ter naj odgovorne privedejo pred sodišče; poziva, naj se v primerih, povezanih s protesti, zagotovita neodvisnost in preglednost sodnega postopka; pozdravlja zavezo uzbekistanskih oblasti, da bodo ohranile sedanji ustavni status Karakalpakstana;

8. poudarja pomembno vlogo, ki jo lahko ima civilna družba pri podpiranju učinkovitih in vključujočih reform ter dobrega upravljanja; obžaluje ovire za registracijo nevladnih organizacij ter obveznosti, ki jih nevladnim organizacijam, ki prejemajo tuja finančna sredstva, nalaga uredba o usklajevanju med nevladnimi organizacijami in javnimi organi pri izvajanju mednarodnih projektov nepovratnih sredstev, sprejeta z odlokom št. 328 kabineta ministrov Uzbekistana z dne 13. junija 2022, kar zmanjšuje prostor za dejavnosti civilne družbe in ovira uresničevanje svobode združevanja;

9. poudarja, da je treba zagotoviti spoštovanje pravic novinarjev, neodvisnih blogerjev in zagovornikov človekovih pravic in jih zaščititi pred nadlegovanjem, pritiski in grožnjami ter preiskati vse napade nanje;

10. ugotavlja, da je kljub sprejetju številnih zakonov, vključno z zakonom o zaščiti žensk pred nadlegovanjem in nasiljem iz leta 2019, nasilje nad ženskami na podlagi spola še vedno zelo razširjeno; obžaluje, da v uzbekistanski zakonodaji nasilje v družini ni opredeljeno ali posebej opredeljeno kot kaznivo dejanje; poziva uzbekistanske oblasti, naj sprejmejo ukrepe za izpolnitev obveznosti v skladu s Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, kot je navedeno v sklepnih ugotovitvah Odbora OZN za odpravo diskriminacije žensk o šestem rednem poročilu Uzbekistana; poziva uzbekistanske oblasti, naj pri reševanju teh vprašanj sodelujejo z organizacijami civilne družbe in mednarodnimi partnerji;

°

° °

11. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ter predsedniku, vladi in parlamentu Republike Uzbekistan.